

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

De Prophetia Isaiae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

DE PROPHETIA ISAIÆ.

I. Disputatur de Auctore Prophetia, quæ Isaiæ nomen præfixum gerit. Isaiæ ipsi adscribitur. II. Probatum ejus *ἡλικιότης* & antiquitas. III. Refelluntur argumenta Adversariorum. Primum argumentum. IV. Secundum argumentum. V. Tertium argumentum.

I. **P**ROPHETIÆ, quæ Isaiæ sibi nomen præscribit, auctorem esse Isaiam Disputatur ipsum prima fronte Liber indicat: *Viso Isaiæ, filii Amos, quam vidit super de Auctore* *Iudam & Ierusalem, in diebus Ozia, Ioathan, Achaz, & Ezechia, regum Iuda. Vero, in-* *Prophetie,* *que Isaiæ no-* *men præ-* *fixum gerit.* *Isaiæ ipsi ad-* *scribitur.* *Isa. 30. 8.*

quies, Prophetiam ipsam edidit Isaias, at descripsit alter & Librum lucubravit. Frustra, se enim Libri scriptorem indicat aliis testimoniis compluribus, in quibus cum suum, Patrisque sui apposuisset nomen, multa de se narravit, partim ex tertia persona, partim ex prima: præcipue vero isto, quo vaticinii hujus scriptorem se liquido profiteretur: *Nunc ergo ingressus scribe ei super buxum, & in libro diligenter exara illud, & erit in die novissimo in testimonium usque in æternum.* Amos se filium esse declarat, non ejus qui inter duodecim Prophetas censetur, & *אמוס* nomen habet, sed alterius, qui *אמוץ* appellatus est. Id agnovit Hieronymus in primum caput Isaiæ, & in Proemio Commentariorum in Amos; agnovit & Augustinus libro decimo octavo De civitate Dei: *Isaias filius Amos, sive Propheta, sive quod magis perhibetur, alterius qui non Propheta eodem nomine vocabatur;* agnovit & Cyrillus: *Ἰσαῖος ἦν ἀμώς ὁ παῖς τοῦ πατρὸς.* Alter erat Amos Isaiæ pater, nempe à Propheta; agnovit & Procopius: *λέγουσι δὲ μὴ τὸν ἕνα τῶν δώδεκα τῶν πατέρων τυχεῖν. οὗτος γὰρ ἀμώς ἑλθὼς λέγεται, καὶ ἐρμηνεύεται, λόγος σαλῆτος: ὃ ἢ τῶν πατέρων, διασωθήτω, καὶ σημαίνει πάλαιον, καὶ διώμιον, καὶ ἰσχυρόν.* Aiunt Isaiæ patrem non esse unum e Duodecim. Is enim Amos tenuiter pronuntiatur, & exponitur, Sermo durus. At pater Isaiæ aspiratur, & significat perfectionem, & potentiam, & robur. In quo falsa ratione quod verum erat probare conatus est Procopius. Nam *γ*, nomini Amos unius e Duodecim præfixa, validissima est Ebraicarum omnium aspiratorum, tenuissima vero est *α*, quæ præfixa est nomini patris Isaiæ. Cæterum hæc eo notantur à me, ut appareat Clementis Alexandrini error, qui hæc scripsit: *ἡλικιότης ἢ ἐπὶ ὄζειν, ἀμώς, καὶ ἡσαίας ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Sub Ozia autem vaticinantur Amos, & filius ejus Isaias; & Pseudo-Epiphani, qui in libro De vitis Prophetarum eandem sententiam prodidit. Unde natam opinor Rabbiorum quorundam opinionem, quos existimasse ait R. David Ganz, Amosum Isaiæ patrem Prophetam fuisse. Idem incauto homini persuadere ista possent, quæ habentur apud Isaiam Hieronymianæ editionis: *Ezechias misit Eliacin ad Isaiam, filium Amos Propheta. Item: Intravit ad eum Isaias, filius Amos Propheta. Ubi Hieronymus: Hic quia ipse de se Esaias scribebat historiam, non se appellavit Prophetam, sed filium Propheta. Quod miror excidisse viro vetustas interpretationes explorare solito: nam utrobique Ebraica habent: *אמוץ הנהיה בן אמוץ* Septuaginta: *αμώς ἡσαίας υἱὸν ἀμώς τὸν αἰσθητικόν,* & capite sequenti: *ἡσαίας υἱὸς ἀμώς ὁ αἰσθητικόν;* Vulgata: *Ad Isaiam, filium Amos, Prophetam. Item: Isaias, filius Amos, Propheta. Similiter Cyrillus & Procopius, Isaiæ interpretes. Fuit Isaias de tribu Juda, vir apprimè nobilis, & si R. Isaaco Abrahami fides est, regia stirpe ortus, ut pote Amos, Azariæ regis fratre natus. Diferens & elegans, quod ipsius Liber indicat. Sub regibus Juda quatuor, Ozia, Joathane, Achazo, & Ezechia vaticinatum se declarat: & quid sub unoquoque seorsum sit vaticinatus, adnotat suis locis. Floruit Hierosolymis & in Judæa, ubi & uxorem duxit, vatem & ipsam. Duos suscepisse filios Iasub & Emmanuelem ex perversa septimi capitis interpretatione prisci Judæi tradiderunt: sed & filiam quoque, ut quem focerum fuisse dicant Manassis Judæorum Regis, à quo demum per summam crudelitatem ferra lignea dissectum eum ferunt, quod ipsius impietatem, optimatumque corruptos mores libero ore carperet. Quam majorum suorum sævitiam excusare conantes Judæi, hanc ipsi inflictam pœnam commenti sunt, quod Dominum Sabaoth oculis suis vidisse se prædicasset, cum Dei terga tantum Moses vidisset. Ad Isaiæ supplicium refertur istud ex Epistola ad Ebræos: *ἐπιθήσαντες* Serra scissi sunt. Sepultus demum est sub quercu Rogel, juxta Regum sepulcra. Præter hunc, quem habemus, vaticiniorum Librum, alia ab ipso scripta esse constat ex Paralipomenis, ubi res gestas Ozia regis literis prodidisse narratur, neque in eo qui extat Libro uspiam comparent. Opera vero Isaiæ nomine fal-***

Origen. in
Math. 23. &
Epist. ad Afric.
Epiph. Hæc.
Archeontic. cap.
2. & Hæc. Hier.
ratic. cap. 5.
Hier. in ll. 64.

Probat
ejus *γρονόμια*
& antiqui-
tas.
Ila. 2. 2. & seq.
Mich. 4. 1. &
seq.

Nah. 1. 4.
Ila. 33. 9.

Jerem. 48. 37.
38.

Ila. 15. 2.

Jer. 48. 44.
Ila. 24. 18.

Jer. 50. 2.

Ila. 46. 1.

2. Par. 32. 31.

Joseph. Antiq.
Jude. 11. cap. 1.

Reselluntur
argumenta
Adversario-
rum.
Primum ar-
gumentum.
Ila. 6. 8.

Ezech. 33. 25.
22.

fo inscripta, quale fuit illud Isaïæ Apocryphum, Origeni sæpe commemoratum; & Anabaticus Isaïæ, cujus meminerunt Epiphanius, & Hieronymus, five duo hæc idem fuerunt opus, five duplex; & libellum quemdam supposititium, sub Visionis Isaïæ titulo typis editum, ab hac dissertatione removemus. Eam vero R. Mosis Kimchi sententiam, quæ Judæis quibusdam præcuntibus librum Proverbiorum, Ecclesiasten, & Canticum Canticorum Isaïæ tribuit, satis supra discussimus.

II. Jam vero Libri hujus *γρονόμια* & antiquitatem per consequentium ætatum testimonium more nostro adstruere perfacile est. Nam primum Michæas, qui Isaïæ fere æqualis fuit, ex ipsius Prophetia clausulam hanc integram, nec interpolatam ad se transtulit: *Et erit in novissimis diebus preparatus mons domini in vertice montium, & elevabitur super colles, & fluent ad eum omnes gentes: & ibunt populi multi, & dicent, Venite, & ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Jacob; & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis ejus, quia de Sion exibit Lex, & verbum Domini de Jerusalem. Et judicabit gentes, & arguet populos multos, & conlabunt gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces: non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad prælium.* Id observatum est Origeni in Epistola ad Africanum, falso censentem nullum et Prophetis veteriorum Prophetarum sententias usurpasse, quasi indignum hoc esset veritatis præconibus. Nahum quoque adversus Sennacheribum vaticinans cum dixit: *Infirmatus est Basan, & Carmelus, & flos Libani elanguit:* ad ista Isaïæ videtur attendisse, quæ de Sennacheribi itidem & Assyriorum expeditione protulit: *Luxit & elanguit terra, confusus est Libanus, & obsorduit, & factus est Saron sicut desertum, & concussa est Basan, & Carmelus.* Hoc autem vaticinium edidit Isaïas sub Achazo, suum Nahumus sub Ezechia, ut suo loco probabimus. Jeremias quoque, centum circiter & quinquaginta annis Isaïa recentior, multa ex eo in suum vaticinium depromsit: cujusmodi illud est: *Omne enim caput calvitium, & omnis barba rasa erit: in cunctis manibus colligatio, & super omne dorsum cilicium. Super omnia tecla Moab, & in plateis ejus omnis plantus: quoniam contrivi Moab, sicut vas inutile, ait Dominus: quibus manifesto exprimitur illud Isaïæ: Moab ululavit: in cunctis capitibus ejus calvitium, & omnis barba radetur. In trivis ejus acincti sunt sacco: super tecla ejus, & in plateis ejus omnis ululatus descendit in fletum.* Ait Jeremias: *Qui fugerit à facie pavoris, cadet in foveam; & qui conscenderit de fovea, capietur laqueo: scripserat ante Isaïas: Qui fugerit à voce formidinis, cadet in foveam; & qui se explicaverit de fovea, tenebitur laqueo.* Est apud Jeremiam: *Confusus est Bel, victus est Merodach, confusa sunt sculptilia ejus, superata sunt idola eorum: est apud Isaïam: Confractus est Bel, contritus est Nabo; facta sunt simulacra eorum bestis & jumentis, onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem.* Isaïæ præterea tricesimum septimum caput, cum sequentis initio, totum item tricesimum nonum, in quarti Regum libro decimo nono ac vicesimo capite descripta sunt, idque *ἁπολιεῖς*, ut non sententias modo, sed verba etiam illinc istuc transisse liquidum sit. Apertissime vero Paralipomenon Auctor: *Reliqua autem sermonum Ezechie, & misericordiarum ejus, scripta sunt in Visione Isaïæ, filii Amos, Propheta.* Vere: nam gestis Ezechie narrandis tricesimum sextum Isaïæ caput, cum sequentibus tribus consecratur. Narrat Josephus Cyrum Perfarum Regem pellectis iis quæ de se Isaïas ducentis circiter ante annis prædixerat, cum se certo Dei Israëlitarum consilio, restituendis in integrum Ebrais, reparandæque Hierosolymæ, & Templo reficiendo destinatum intellexisset, ad id opere præstandum adjecisse animum, & re ipsa complevisse.

III. At quædam dissolvenda veniunt argumenta, quibus oppugnatur iste Liber. Primum à sexti capitis initio exorsum esse Prophetam vaticinium suum quidam volunt, idcirco quod propter oris sui impuritatem ad id tempus tacuisse se ait: tum subjicit: *Et audivi vocem Domini dicentis: Quem mittam, & quis ibit nobis? Et dixi, Ecce ego, mitte me. Et dixit, Vade.* Quæ si recte colliguntur, sequitur vel perversum esse Libri hujus ordinem, & priora quinque capita loco suo fuisse mota, vel adventitia esse & supposita. Quæ tamen non ita sunt: nec enim id sibi vult Propheta, se ad hanc diem penitus obmutuisse, & sibi tum primum vaticinandi munus à Deo fuisse impositum; sed de hoc tantum viso se diutius quam decreverat tacuisse, ejusque vulgandi mandatum à Deo accepisse. Multis enim vaticiniis Prophetarum libri constant, multis visis à se ita disjunctis & secretis, ut nequaquam temere permiscenda sint, & quæ unus sunt, ad aliud minime sint flecenda. Rem confirmabimus exemplo. Leguntur ista tricesimo tertio capite Ezechielis: *Et factum est in duodecimo anno, in decimo mense, in quinta mensis transmigrationis nostræ, venit ad me qui fugerat de Jerusalem, dicens, Vastata est civitas. Manus autem Domini facta fuerat ad me respere, antequam veniret qui fugerat, aperuitque os meum, donec veniret ad me mane, & aperto ore meo non silui amplius.* Quis hinc colliget vaticiniorum Ezechielis hoc esse initium, nec ipsam

antea suum os reſeraſſe? Nempe pertinet ſilentium illud Iſaiæ ad id tempus, quo animo ejus hoc viſum obſectum eſt, neque ad alia priora eſt detorquendum. Huc adde aliam eſſe loci hujus ſententiam apud Septuaginta Interpretes, ut ab Hieronymo Hier. in Iſa. 6. 5. quoque obſervatum eſt, qui ſic illud reddunt: *ὦ πάλος ἐγὼ, ὃν ἠγαναγίζοντο. O miſer ego, quia dolore punctus ſum!* Jonathan ben Uziel: *Va mihi, quia peccavi!* Syrus: *Va mihi, obſtupui!* Arabs: *Audax ſum!* Recentiores Interpretes, Vatablus, & Forerius, נרמית, exponunt, *Ilicet, perii, actum eſt de me.* Porro cum viſa, quæ toto opere narrantur, ſub quatuor Judæ regibus, Ozia, Joathane, Achazo, & Ezechia, oblata ſibi fuiſſe ſcribat Iſaias, quæ autem ſexto referuntur capite, ad annum eum pertineant, quo deceſſit Ozias, & à multis credantur poſt Ozia interitum ſub Joathane eveniſſe; ſequentia vero ad triceſimum uſque & ſeptimum caput ſub Achazo contigerint, & reliqua demum ad Ezechia tempora referantur, ſequitur quinque priora capita in Ozia regnum eſſe conferenda. His autem generales quædam continentur præceptiones, monitiones, caſtigations, ac minæ, quibus refractarios ac contumaces popularium ſuorum animos ad Dei obſequium ſubigere ſtudebat: verum ne ſic quidem edomita eorum pervicacia, graviora denuntiavit. Nec mirum ſane aut novum videri debet, Iſaiam prioribus hiſce capitibus excidium genti ſuæ fuiſſe interminatum, quod Ozia regnante non contigit: nec enim temporis ordini ſemper congruit ratio vaticiniorum, in quibus *ὄραειν ὁραειν* ſæpe occurrit.

IV. Cum in libro Proverbiorum Thalmudiſtæ legiſſent, partem aliquam libri illius ab Ezechia regis famulis collectam fuiſſe, inter quos operam quoque ſuam ad id contuliſſe Iſaiam ſupra conjectavimus, ipſi contra Iſaiæ vaticinationes ab iſdem Ezechia familiaribus & neceſſariis, ipſoque adeo Ezechia ſcriptas fuiſſe cenſuerunt, ut eſt in Baba bathra. Nec enim aliud opinionis hujus argumentum reperio, quam hoc dictum libri Proverbiorum. Quasi vero vel Ezechias, vel Ezechia familiares divino omnes impulſi fuerint inſtinctu, & vaticinia fundere potuerint: quo ſtolido commento quantum hominibus iſtis gloriæ addunt & decoris Thalmudiſtæ, tantum de Libri hujus exiſtimatione decerpunt, vaticinii dignitatem atque oraculi vim ipſi detrahentes. Ita religioſi illi ſacrorum Voluminum cuſtodes, quibus *credita ſunt eloquia Dei*, quique in apices & literulas ſtudioſe inquirunt, librorum ipſorum fidem honorem ac commendationem temere labefactant. Secundum argumentum. Prov. 25. 1. Rom. 3. 2.

V. Rurſum hic in ſcenam prodiit Philoſophus Theologo-Politicus, atque Libri hujus auctoritatem elevat hoc argumento, quod non is ipſe ſit Liber, in quem vaticinia ſua conſecit Iſaias, ſed tantum compilatio fragmentorum Libri hujus, quæ ut fors tulit, hinc inde collecta, potiſſimum vero ex Chronicis regum Juda & Iſraël, & in hoc quod habemus volumen compaſta ſunt. Atque id vult adverſus reliquos Prophetarum libros valere. Rationes cur ita ſentiat has habet, quod diſturbato ordine ac perverſo digeſta ſint Iſaiæ Prophetiæ, nec eam tueantur ſeriem, qua primum ab Auctore diſpoſita inter ſe ac collocata ſunt, quod res geſtas Ozia ſit literis perſectus, ut adductum ſupra ex Paralipomenis comma indicat, ſub eoque etiam ſit vaticinatus, ut apparet ex initio libri Iſaiæ qui nunc extat, cum tamen nec acta Ozia referat idem ille Liber, nec ulla habeat vaticinia quæ ſub Ozia edita fuiſſe conſtet, quod certum ſit præterea, ex Rabbinorum ſententia, ſub Manaſſe quoque Iſaiam vaticinia edidiſſe, quorum in ipſius Libro reperire liceat omnino nullum. Verum hæc facile diſſolvimus: nam quod ex confuſo in hoc Libro prædictionum ordine cauſam repeririſſe putat, quamobrem eum Iſaiæ eripiat, imo vero, vel inde maxime apparet non eſſe id humanæ mentis opus, res conſerte contextequæ explicantis, & rationum cohærentiam ſequentis, ſed aſſlatu potiùs cæleſti inſtinctæ & agitata, ac res futuras per intercifa & ſalebrosa pandentis oracula, quorum obſcuritas peripſos demum eventus rerum erat illuſtranda. Negamus præterea Ozia hiftoriam inter vaticinia ſua Iſaiam deſcripiſſe, ſed peculiare opus fuiſſe cenſemus, temporum demum injuria deperditum. Supra enim auctoritate libri Paralipomenon, & Theodoretæ teſtimonio adducti docuimus, Prophetas, præter vaticiniorum ſuorum editionem, hiftorias ſæpe temporum ſuorum peculiari opera literis commendariſſe. Nec fatemur vero, quæcunque prædixit Iſaias, fuiſſe relata in literas: ac proinde ſi qua ſub Manaſſe præſignificavit, fruſtra in hoc Libro requiri putamus, cum præſertim titulus ipſe oſtendat hoc tantum opere contineri vaticinia ſub quatuor regibus, Ozia, Joathane, Achazo, & Ezechia edita. Nam quod attinet ad prædictiones, quæ in Ozia tempora conveniunt, jam ſupra oſtendimus eas quinque prioribus capitibus deſcriptas videri. Tertium argumentum. 1. Par. 29. 19. 2. Par. 20. 14. Theodoret. Pref. in lib. Reg.